

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 425/2021-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Milanom Slobodnikom, advokátom, Štúrova 20, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Košice II č. k. 17C/481/2015 z 3. februára 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. júna 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutím Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého rozhodnutia a ďalších príloh ústavnej sťažnosti vyplýva nasledovný stav veci:
3. V právnej veci sťažovateľa proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“) v konaní vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 17C/481/2015 sa sťažovateľ žalobou doručенou súdu 31. júla 2015 domáhal vypořádania bezpodielového spoluvlastníctva manželov.
4. Sťažovateľ 14. februára 2018 doručil súdu podanie, ktorým vzal svoj návrh v celom rozsahu späť. Žalovaná vyslovila súhlas so späťvzatím žaloby podaním doručенým súdu 25. apríla 2018. Okresný súd uznesením z 9. mája 2018 konanie zastavil, žalovanej proti sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu a sťažovateľovi vrátil krátený súdny poplatok. Proti označenému uzneseniu vo výroku, ktorým súd priznal žalovanej voči sťažovateľovi náhradu trov konania, podal sťažovateľ odvolanie.

5. O odvolaní sťažovateľa rozhodol Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 6Co/249/2018 z 24. septembra 2018 tak, že potvrdil uznesenie vo výroku o priznaní nároku na náhradu trov konania žalovanej proti sťažovateľovi v plnom rozsahu a súčasne priznal žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

6. Následne okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka č. k. 17C/481/2015 z 30. júla 2019 (ďalej aj „rozhodnutie súdneho úradníka“) rozhodol tak, že sťažovateľ je povinný nahradiť žalovanej trovy prvoinštančného konania 2 564,05 eur, a druhým výrokom rozhodol, že žalovanej nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania.

7. Proti tomuto uzneseniu vo vzťahu k prvému výroku podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej uviedol, že pred vydaním napadnutého uznesenia došlo 11. januára 2019 medzi ním a žalovanou k uzavretiu dohody, v ktorej sa žalovaná v článku VI ods. 5 zaviazala, že nebude od žalobcu požadovať náhradu trov konania priznanú jej vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 17C/481/2015. Táto dohoda bola vyhotovená na žiadosť žalovanej jej právnym zástupcom a bola priložená k sťažnosti.

8. O podanej sťažnosti rozhodol sudca okresného súdu napadnutým rozhodnutím, ktorým sťažnosť sťažovateľa zamietol. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že k podpisu dohody strán došlo až po právoplatnosti rozhodnutia súdu o nároku na náhradu trov konania, a teda *„nemožno mimosúdnej dohode strán sporu priznať účinky derogatívne vo vzťahu k právoplatnému rozhodnutiu súdu“*. Podľa okresného súdu *„dohoda strán je v mimoprocесnej realite, ak spĺňa všetky náležitosti, ktoré na právne úkony kladie právny poriadok, záväzná pre obe strany dohody (tzn., ak konsenzus skutočne existuje, právoplatné rozhodnutie súdu nie je prekážkou iného správania dotknutých subjektov). Pri paralelnej existencii právoplatného súdneho rozhodnutia popri mimosúdnej dohode však je nezmeniteľné, že oprávnený subjekt môže judikovanú pohľadávku vymáhať. Vzhľadom na uvedené vznik dohody o trovách konania po právoplatnom rozhodnutí o nároku na ich náhradu nemôže byť dôvodom na zmenu či zrušenie takého rozhodnutia a už vôbec nie rozhodnutia o ich výške.“*. Napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené 8. apríla 2020.

9. Žalovaná medzičasom pristúpila k vymáhaniu náhrady trov konania, a keďže sťažovateľ chcel predísť zvýšeným nákladom spojeným s exekučným konaním, začal náhradu trov konania žalovanej postupne splácať.

II.

Argumentácia sťažovateľa

10. Proti napadnutému rozhodnutiu okresného súdu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Úlohou okresného súdu, resp. súdneho úradníka pri výpočte výšky trov konania, bolo postupovať v súlade so zákonom a v nadväznosti na výrok uznesenia o zastavení konania v spojení s predloženou dohodou o zrušení podielového spoluvlastníctva vypočítať výšku náhrady trov konania tak, aby rešpektovala vôľu strán. Pre výsledok sporového konania je dôležitá vôľa strán vyjadrená v procesných úkonoch adresovaných súdu a súd musí takúto dispozíciu strán konania so samotným sporom v zásade akceptovať. Akýkoľvek iný postup súdu je potrebné považovať za svojvoľný a arbitrárny.

b) Keďže k dohode medzi sťažovateľom a žalovanou o neuplatnení si náhrady trov konania došlo až po právoplatnosti uznesenia o nároku na náhradu trov konania, súd musel predchádzajúce právoplatné uznesenie rešpektovať a v konaní ďalej rozhodnúť o presnej výške náhrady trov konania. Pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania však už mal súd prihliadnúť na existenciu dohody medzi stranami a žalovanej priznať nárok na náhradu trov konania v sume 0 eur, keďže sa žalovaná tejto náhrady sama vzdala. Ak tak súd (vyšší súdny úradník) neurobil, mal (sudca) toto nesprávne rozhodnutie napraviť pri rozhodovaní o opravnom prostriedku. Povinnosťou okresného súdu (sudcu) v napadnutom uznesení bolo adekvátne zareagovať na takéto zjavné a hrubé pochybenie v uznesení vydanom súdnym úradníkom, ktorého výrok nekorešponduje so skutočnosťami, ktoré nastali ešte pred vydaním napadnutého uznesenia.

c) Postup súdu, keď bez prihliadnutia na nové skutočnosti majúce vplyv na výšku náhrady trov konania pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa zotrval na formalistickom vyčíslení náhrady trov konania podľa príslušnej vyhlášky, je v hrubom rozpore so základnými princípmi Civilného sporového poriadku. Intenzita porušenia týchto princíпов je tak výrazná, že zasahuje do samotného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

d) Súd napadnutým rozhodnutím, ktorým potvrdil nesprávne vyčíslenú výšku náhrady trov konania v rozpore s procesne prejavenu vôľou strán konania, nerešpektoval čl. 2 ods. 1 základných princíпов Civilného sporového poriadku. V tomto prípade, keď zákonodarca nepredvídal vzniknutú situáciu, bolo namieste konať v súlade s čl. 4 ods. 2 základných princíпов a prejednať a rozhodnúť právnu vec podľa normy, ktorú by súd zvolil, ak by bol sám zákonodarcom.

e) Z napadnutého rozhodnutia vyplýva, že súd pri rozhodovaní o opravnom prostriedku odmietol existenciu dohody medzi stranami konania ako skutočnosť majúcu vplyv na výšku náhrady trov konania. S dôkazom predloženým sťažovateľom sa vysporiadal použitím právneho názoru, ktorý v okolnostiach rozhodovanej veci odporoval jednému zo základných princíпов civilného sporového konania, a to dispozičnému princípu, ktorý v sebe zahŕňa aj oprávnenie strany konania slobodne disponovať hmotnými a procesnými právami, teda aj nárokom na náhradu trov konania. V dôsledku toho došlo podľa sťažovateľa k takému vybočeniu konajúceho súdu z ustálených a právnou úpravou artikulovaných zásad rozhodovania o náhrade trov konania, ktoré možno charakterizovať ako extrémne, majúce za následok nielen porušenie zákona, ale aj základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu i jeho práva na spravodlivé súdne konanie. S prihliadnutím na uvedené je podľa sťažovateľa napadnuté rozhodnutie zjavne arbitrárne a ústavne neakceptovateľné.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd sa v prvom rade zaoberal otázkou včasnosti podania ústavnej sťažnosti.

12. Podľa § 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 27. marca 2020 (ďalej len „zákon č. 62/2020 Z. z.“) lehoty ustanovené právnymi predpismi v súkromnoprávných vzťahoch na uplatňovanie alebo bránenie práv na súde, uplynutím ktorých by došlo k premlčaniu alebo k zániku práva, v čase odo dňa účinnosti tohto zákona do 30. apríla 2020 neplynú.

13. Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 62/2020 Z. z. časti vety pred bodkočiarkou ustanovenie § 1 písm. a) platí rovnako aj pre lehoty ustanovené zákonom alebo určené súdom na vykonanie procesného úkonu v konaní pred súdom účastníkmi konania a stranami v konaní.

14. Možno konštatovať, že ustanovenie § 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. upravuje výslovne premlčacie a prekluzívne (teda hmotnoprávne) lehoty. Nemôžu byť pochybnosti o tom, že dvojmesačná lehota na podanie ústavnej sťažnosti podľa ustanovenia § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je klasickou procesnoprávnou lehotou. Vzhľadom na to ustanovenie § 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. sa bez ďalšieho (samo osebe) na procesné lehoty nevzťahuje.

15. Až z ustanovenia § 2 ods. 1 zákona č. 62/2020 Z. z. vyplýva, že ani v prípadoch lehôt ustanovených zákonom alebo určených súdom na vykonanie procesného úkonu v konaní pred súdom účastníkmi konania a stranami v konaní s poukazom na ustanovenie § 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. lehoty v čase odo dňa účinnosti zákona č. 62/2020 Z. z. (teda od 27. marca 2020) do 30. apríla 2020 neplynú.

16. Z dosiaľ uvedeného možno vyvodiť, že režim neplynutia lehôt (resp. inými slovami, spočívania lehôt) v čase od 27. marca 2020 do 30. apríla 2020 vyplývajúci z ustanovenia § 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. sa vzťahuje aj na beh procesných lehôt účastníkov konania, resp. strán v konaní pred súdom v zmysle ustanovenia § 2 ods. 1 zákona č. 62/2020 Z. z. Nemožno pochybovať o tom, že medzi tieto procesné lehoty patrí aj lehota podľa ustanovenia § 124 zákona o ústavnom súde.

17. V danom prípade lehota na podanie ústavnej sťažnosti v čase od 8. apríla 2020 (deň doručenia napadnutého rozhodnutia sťažovateľovi, pozn.) do 30. apríla 2020 neplynula (spočívala). Opäť začala plynúť 1. mája 2020 a uplynula 1. júla 2020. Vzhľadom na túto skutočnosť treba ústavnú sťažnosť, ktorá bola doručená ústavnému súdu elektronickými prostriedkami 30. júna 2020, považovať za včas podanú.

18. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) napadnutým rozhodnutím okresného súdu o trovách konania.

19. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

20. Rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi prislúcha zásadne týmto súdom. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne preskúmava rozhodnutie všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (IV. ÚS 248/08, II. ÚS 569/2017).

21. Sťažovateľ odôvodňuje zásah do ním označených práv zjavnou arbitrárnosťou a ústavnou neakceptovateľnosťou napadnutého rozhodnutia, ktorým bola ako nedôvodná zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o vyčíslení trov konania. Podľa sťažovateľa okresný súd tým, že odmietol existenciu dohody medzi stranami sporu, majúcu vplyv na výšku náhrady trov konania, poprel jeden zo základných princípov civilného sporového konania, a to dispozičný princíp, v dôsledku čoho došlo k takému vybočeniu z ustálených a právnou úpravou artikulovaných zásad rozhodovania o náhrade trov konania, ktoré možno považovať ako extrémne, majúce za následok nielen porušenie zákona, ale aj základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu.

22. Ústavný súd nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04). O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

23. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia nevyhodnotil argumentáciu sťažovateľa ako spôsobilú pochybníť ústavnú udržateľnosť právnych záverov okresného súdu. Právnomu názoru okresného súdu, že vznik dohody o trovách konania po právoplatnom rozhodnutí súdu o nároku na ich náhradu nemôže byť (vzhľadom na jeho záväznosť a nezmeniteľnosť) dôvodom na zmenu či zrušenie takého rozhodnutia, a už vôbec nie rozhodnutia súdneho úradníka o ich výške, nemožno v žiadnom prípade vyčítať arbitrárnosť. Postup okresného súdu, ktorý neprihliadol na mimosúdnu dohodu strán o nároku na náhradu trov konania uzavretú až po právoplatnom rozhodnutí súdu o trovách konania, ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľný. Uvedeným postupom okresného súdu nemohlo dôjsť ani k popretiu dispozičného princípu, ako to tvrdí sťažovateľ, keďže strany môžu disponovať predmetom konania (súčasťou ktorého nepochybne je aj nárok na náhradu trov konania) len do právoplatného skončenia veci. Hmotnoprávny úkon strany je voči súdu účinný okamihom doručenia (§ 124 ods. 2 Civilného sporového poriadku). Z príloh ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ argument o uzatvorení mimosúdnej dohody predniesol až v sťažnosti podanej proti rozhodnutiu súdneho úradníka. Preto bolo rozhodnutie súdneho úradníka zákonné a zodpovedajúce vtedajšiemu obsahu spisu.

24. Podľa § 245 Civilného sporového poriadku síce možno v sťažnosti uvádzať aj novoty (skutočnosti, ku ktorým došlo po rozhodnutí súdnym úradníkom, pozn.), v tomto prípade však nejde o novú skutočnosť či dôkaz, keďže dohoda bola uzavretá pred rozhodovaním vyššieho súdneho úradníka o výške trov a sťažovateľ ani netvrdí, že by bol tento argument predložil do spisu ešte pred jeho rozhodnutím. Sťažovateľ v sťažnosti proti rozhodnutiu súdneho úradníka argumentoval skutočnosťou, ktorá nespĺňala kritérium novoty, preto sudca pri rozhodovaní o sťažnosti nebol povinný na ňu prihliadať.

25. Význam mimosúdnej dohody strán sudca v napadnutom rozhodnutí vysvetlil nearbitrárnym spôsobom, pričom naznačil, že ide o záväzný konsenzus strán a právoplatné rozhodnutie súdu nie je prekážkou jej plnenia. V súvislosti s tvrdením sťažovateľa, že žalovaná pristúpila k vymáhaniu náhrady trov konania, ústavný súd uvádza, že vzhľadom na existenciu mimosúdnej dohody sa

sťažovateľ môže v exekučnom konaní brániť tým, že vymáhaný nárok zanikol vzdaním sa práva (§ 574 Občianskeho zákonníka), čo je dôvodom na zastavenie exekúcie súdom [§ 61k ods. 1 písm. a) Exekučného poriadku].

26. Ústavný súd preto nevidí žiadny relevantný dôvod na prehodnocovanie právneho záveru okresného súdu, ktorému nemožno z ústavnoprávneho hľadiska vytknúť arbitrárnosť, ktorá by zakladala porušenie sťažovateľom označeného základného práva na súdnu ochranu. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom okresného súdu nestotožňuje, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.

27. Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že v napadnutom rozhodnutí okresného súdu o trovách konania nevzhliadol procesný exces, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania, čo je predpokladom pre možnosť ústavného súdu zasiahnuť do rozhodnutia o trovách konania.

28. Keďže ústavný súd nezistil možnosť porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozhodnutím okresného súdu, ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

29. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľa.

30. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripája k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko sudca Peter Straka, ktoré sa týka tak výroku, ako aj odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júla 2021

Robert Šorl
predseda senátu